

Konference 10. - 12. februar 1992 i Göteborg

Netværket for de nordisk sprog- og litteraturinstitutter i Norden (NORDLIKS)

Referat fra mødet 11. februar 1992

Til stede: Svavar Sigmundsson (IS), Malan Simonsen (FR), Svein Lie, Asmund Lien, Lars Vassenden, Gulbrand Alhaug (N), Hans Götzsche, Claes Åneman, Hans-Erik Johannesson, Torvald Wictorsson, Inger Larsson (S), Mirja Saari, Kari Leinonen, Paavo Kettunen (SF), Carol Henriksen, Povl Schmidt, John E. Andersen, Jørgen Holmgaard, Preben Meulengracht Sørensen (DK) samt Marja-Liisa Karppinen, Ida Jacobsen og Jens Cramer.

Dagsorden:

0. Valg af dirigent/mødeleder

1. Kort om mødet - og om praktiske forhold

2. Godkendelse af dagsordenen

3. Baggrunden for forslaget om netværksetablering (-udvidelse).

Herefter kort diskussion.

4. Samarbejdsaftalen.

Udkast til netværksaftale vedlagt.

5. Diskussion: Erfaringer med bl.a. NORDPLUS, muligheder i og forventninger til netværket.

6. Optagelse af NORDPLUS-studerende til studierne i de forskellige lande.

7. Meritoverførsel / ækvivalens af studierne.

8. Forholdet til ERASMUS-programmet.

9. Andre emner, fremkaldt af diskussionerne.

10. Evt. -Herunder punkter fra aftenmødet.

Referenter: Ida Jacobsen og Jens Cramer

Bemærkning: referatet følger ikke fuldstændig dagsordenen, da diskussionen (især med hen-syn til pkt. 5 - 7) overlappede.

0. Valg af mødeleder

Til mødeleder valgtes Mirja Saari.

1. Kort om mødet - og om praktiske forhold

Jens Cramer bød velkommen til konferencedeltagerne. Der er stor interesse for samarbejde mellem de nordiske institutter, idet 22 ud af de 23 adspurgte institutter ser positivt på initia-tivet. 19 institutter deltager, tre er forhindret i at deltage, mens et institut ikke har svaret.

Det er så vidt vides første gang, at alle nordiske institutter i Norden er samlet for at diskutere samarbejds muligheder.

Der har naturligvis eksisteret glimrende samarbejde mellem institutterne tidligere både forsk-ningsmæssigt og undervisningsmæssigt (fx. De nordiske sprog- og litteraturkurser).

Den egentlige anledning til det foreslåede samarbejde er NORDPLUS-ordningen, som giver økonomiske muligheder for at udbygge samarbejdet.

Jens Cramer understregede, at forsøget med at danne et stort netværk først og fremmest sker på grund af fleksibiliteten i forbindelse med studenter- og lærerudvekslingen. Han sluttede med at udtrykke sit håb om at administrationen ikke tager magten fra samarbejdspartnerne og ønskede derfor så få regler af administrativ art som muligt.

Herefter fulgte bemærkninger om praktiske forhold.

2. Godkendelse af dagsordenen.

Dagsordenen blev godkendt med en enkelt tilføjelse, idet man under pkt. 6 også ønskede at drøfte lærerudveksling.

3. Baggrund for forslaget om netværksetablering (-udvidelse).

Jens Cramer gav en kort redegørelse for baggrunden for mødet og fortalte om de erfaringer, som ligger til grund for forslaget om at udvide det nordiske netværk.

Anledningen til at man begyndte at tænke mere konstruktivt og kreativt omkring studenterudveksling var, at NORDPLUS fra 1988 gjorde det økonomisk realisabelt at sende studenter og lærere på udveksling i de andre nordiske lande. Man ventede på dette initiativ i en del år efter at fællesmarkedets lande havde etableret ERASMUS-programmet.

NORDPLUS blev oprettet som en pendant til ERASMUS; altså EF's program for studenterudveksling. NORDPLUS omfattede fra starten både studenter og lærerudveksling, og der oprettedes i starten - osse inspireret af ERASMUS - aftaler dels på institutplan, men især på universitetsplan. Langt de fleste af disse aftaler både i ERASMUS og i NORDPLUS var bilaterale - dvs. aftaler, hvor kun to parter indgik i samarbejdet.

Der blev således lavet overordnede aftaler mellem fx. de gamle venskabsbyer Bergen, Åbo, Aarhus og Göteborg: Men de kom egentlig ikke til at fungere. Det var især aftalerne på gulvet på institutplan, der medførte de første studenter- og lærerudvekslinger, selvom sidstnævnte var langsommere at få etableret. Når det var aftalerne på institutplan, der blev en succes straks fra starten skyldtes det naturligvis, at aftalen ikke blev indgået af bureaukrater, men at fagfolk kom til at tale med fagfolk. Der findes stadig mange bilaterale aftaler. Alle universiteter og eller institutter kan opvise sådanne. Nordisk Ministerråds sekretariat har lavet en fortegnelse. Der findes nu over 400.

Igen inspireret af ERASMUS begyndte Ministerrådets sekretariat at satse på netværk indenfor de forskellige faglige områder. Et netværk er en aftale, som omfatter flere partnere, og hvor udvekslingen kan ske på kryds og tværs. Fordelene er mange: Man kan udnytte aktuelle interesser, man behøver ikke nødvendigvis at bytte lærer og student, resurserne går ikke til spilde, selvom man ikke udnytter en bevilling, og der er altid plads til en til, hvis denne lejlighed byder sig. Men det, der bærer et netværk, er de gode tosidede kontakter.

For de nordiske sprog- og litteraturinstitutters vedkommende etableredes det første netværk i 1989/90 på initiativ af Idar Stegane og Lars Vassenden fra Bergen. Netværket omfattede fra starten institutterne i Reykavik, Tórshavn, Bergen, Aarhus, Uppsala og Helsingfors. Senere kom Stockholm til. Når det netop blev disse institutter, der indgik i netværket, skyldes det to ting: Bergen satsede på et vestnordisk samarbejde med Island og Færøerne og udvidede det også til de øvrige lande. Men en lige så væsentlig grund var nok, at NORDPLUS-kontaktpersonerne i disse universitetsbyer - altså på institutplan - kendte hinanden fra

samarbejdet med de nordiske sprog og litteraturkurser. Samarbejdet er foregået gnidningsfrit. Hvad der måske overrasker er, at fordelingen af midler, som blev tildelt netværket uden problemer, er blevet accepteret af de andre netværkspartnere. Og det endda selv om der egentlig aldrig blev lavet en egentlig netværksaftale. I april 1991 overtog Jens Cramer koordineringen af netværket, fremkom med fordelingen af midlerne og holdt sig iøvrigt i kontakt med de øvrige NORDPLUS-kontaktpersoner. Især ved de to uddelinger i 1991 fik netværket store bevillinger. Stockholm blev koblet på i september 1991 og ved overgangen til 1992 er - ikke formelt men reelt, idet der er givet stipendier - København og Oslo blevet koblet på. Efter at det gamle lille netværk havde talt sammen ved et møde i september 1991 og efter forslag fra Nordisk Ministerråds sekretariat, ansøgte man fælles i efteråret 1991 og fik ud over overnævnte bevilling en bevilling til at afholde denne konference, idet man syntes det var en god idé at samle de nordiske institutter - for som man sagde, hvad er mere naturligt end, at netop de nordiske institutter indgår i et netværk.

4. Samarbejdsaftalen

Med dagsordene var udsendt udkast til samarbejdsaftale mellem institutterne. Udkastet blev gennemdiskuteret grundigt, der var mange ændringsforslag, men til slut enedes man om en formulering. Det vedtoges at de svenske litteraturinstitutter søges inddraget i netværket. Proceduren blev at aftalen nu renskrives, sendes til kontaktpersonerne med henblik på, at man fremkommer med indvendinger. Herefter sendes den (omkring 10. marts) til institutterne til underskrift, hvorefter aftalen sendes til Nordisk Ministerråds sekretariat. Aftalen har form som en generel samarbejdsaftale, som bl.a. kan anvendes i NORDPLUS-sammenhænge.

Jens Cramer havde ved et møde med Ministerrådets sekretariat i København fået oplyst, at det ikke var nødvendigt med rektor-underskrifter. Men han anbefalede, at institutterne sender en kopi til orientering opad i systemet til rektor og/eller universiteternes internationale kontorer.

De administrative procedurer for udbetaling af stipendier og for udvælgelse fastsættes, når første bevilling er givet i samarbejde med de nationale koordinatore.

De gamle to-sidede aftaler mellem institutter løber fortsat med nærværende aftale som en 'paraply'.

I konsekvens af aftalen valgtes følgende nationale koordinatore.

Sverige: Inger Larsson

Norge: Lars Vassenden

Island: Svavar Sigmundsson

Færøerne: Malan Simonsen

Finland: Pirrko Lilius

Danmark: Jens Cramer

Sidstnævnte valgtes som generalsekretær.

5. Diskussion (erfaringer, muligheder, forventninger).

6. Optagelse til studierne.

7. Meritoverførsel

Lars Vassenden lagde ud med et historisk rids for Bergens vedkommende. Pga. faglig orientering mod vest har Bergen ved hjælp af NORDPLUS søgt at styrke kontakten til Færøerne og Island. Han mente, at en brugbar udvekslingsmodel i forhold til det norske system ville være, at den studerende opholdt sig ved hjeminstitutet på grundfaget, rejste ud på mellemfaget og kom hjem igen på hovedfaget. Han opfordrede til, at man brugte lærerudveksling i højere grad, men påpegede, at det ville kræve mere kontinuerlig kontakt institutterne imellem. Claes Åneman ønskede at inddrage forskeruddannelsen. Disse studerende er ikke interesserede i at følge den almindelige undervisning, men snarere i at indgå i forsknings- og uddannelsesmiljøet på et højere niveau. Jens Cramer påpegede at forskeruddannelsessektoren faktisk er under udbygning i NMR's regi. Lars Vassenden savnede en definition af forskeruddannelsesstuderende og mente, at det må være studerende på et højere niveau end special-et, og disse vil således ikke være omfattet af Nordplus-ordningen. Derudover mente han, at et samarbejde om forskningsprojekter kun kan være frugtbart for institutionerne. Jørgen Holmgaard gjorde opmærksom på, at forskeruddannelsen i Danmark er ved at blive formaliseret og mente, at man i den forbindelse vil være interesseret i et samarbejde med Norden. Preben Meulengracht Sørensen fremdrog eksemplet med samarbejdet indenfor norrøn filologi. Her forsøger man at etablere en ordning, hvor man indkalder flere gæstelærere samtidig. I den tid disse lærere er samlet på samme institut, vil der kunne tilbydes et større og bredere fagudbud til studenterne, og der vil være et større fagligt miljø for lærerne. Tanken er så, at det skal fungere som et 'omrejsende cirkus', hvor lærerne på skift besøger hinandens institutter.

Mirja Saari påpegede det formålstjenlige i at have et katalog i form af en database med oplysninger om aktuelle udbud og projekter ved alle de institutter, der er tilknyttede. Det kan ellers være svært i en vejledning af den enkelte interesserede studerende at skabe sig et overblik. Forslaget om den form for edb-informationsudveksling blev støttet af flere. Det blev foreslået, at generalsekretæren tager initiativ hertil.

Malan Simonsen tilsluttede sig dette forslag på baggrund af Tórshavns helt specielle behov: da instituttet er så lille og har så få lærere tilknyttet, har man behov for at sende studerende ud og modtage lærere. For at kunne planlægge ordentligt er det derfor vigtigt at vide, hvilke lærere der arbejder med hvad rundt omkring.

John E. Andersen mente, at NORDPLUS har et dårligt image. Der er mange kritikpunkter:

- der mangler en opdateret viden om studieordninger og aktuelle tiltag, gerne elektronisk
- der mangler en definition af de forskellige studieniveauer, eftersom systemerne er ret forskellige de nordiske lande imellem. Han foreslog, at man regner i normstudieår, da direkte sammenligning ikke kan foretages.
- der savnes en mulighed for at sende studerende ud til randområderne af nordistik: kunst, medier, historie, moderne fremmedsprog etc. Poul Schmidt mente, at det ville være umuligt for denne forsamling at formalisere dette, da det er andre institutters anliggende, men at man kunne bestræbe sig på at formidle denne kontakt for den enkelte student. Derudover mente han, at det måtte være et krav til de studerende, at de kan sproget i det land, de kommer til,

og at de befinder sig på hovedfagsniveau. Malan Simonsen fortalte, at de studerende, som man modtager i Torshavn, der ikke kan færøsk, bliver sendt på kursus sideløbende med studierne. Svein Lie bemærkede i den forbindelse, at den gæstestuderende burde kunne aflægge eksamen på sit modersmål, og at man derfor som eksaminator må afstå fra en egentlig sproglig bedømmelse.

Lars Vassenden mente, at det ville være ideelt at samle specialestuderende under en 'ekspert' i Norden.

På baggrund af visse problemer, der har været i indkøringen af lærerudvekslingsordningen, blev man enige om, at det fortrinsvist skulle være modtagerinstitutionen, der inviterer, så man får en person, som man konkret kan bruge til noget. Derudover var der bred enighed om, at udvekslingen skal aftales så tidligt, så modtagerinstitutionene kan tage højde for det i sin planlægning.

For de studerendes vedkommende er meritoverførsel af eksaminer og studieperioder et krav for at få midler fra Nordplus. Jens Cramer påpegede, at der har været problemer med denne meritoverførsel, selvom en ekspertgruppe nedsat under ledningsgruppen understreger, at man skal tilstræbe automatik. Det blev på den baggrund foreslået, at en oversigt over betyg/karakterer skal indgå i den præsentation, som institutterne laver af sig selv.

På mødet omdeltes et notat om meritoverførsel fra Planeringsgruppen för frågor som rör ekvivalering och meritöverföring. Fra notatet citeres:

"Inom de nordiska länderna har regeringarna sedan länge strävat efter att underlätta för de universitetsstudierande att överföra studiemeriter mellan länderna, som ett led i utbildnings- och kulturgemenskapen och för att öka möjligheterna för akademiker att flytta mellan länderna.

Detta har tagit sig uttryck bl a i en rad avtal om nordisk tentamensgiltighet, från mitten av 50-talet och framåt. Det senaste avtalet grundar sig i ett beslut i Nordiska Ministerrådet 1975.

Enligt detta avtal kan en studerande vid ett nordiskt universitet (motsv) tillgodoräkna resultat från avslutade kurser i annat nordiskt land för att i ett av länderna få bevis över examen.

Följande huvudprinciper gäller vid tillämpning av avtalet:

- Kursen/kurserna tillgodoräknas med hensyn till normalstudietiden vid heltidsstudier så att 1 termin = 20 studieveckor = 15 eningar = 10 vektall = 20 poäng.
- Det ämnesmässiga innehållet i kursen/kurserna prövas så att inte dubbelräkning sker av kurser med i stort sett samma innehåll; förkunskapskrav för ev fortsatta studier i ämnet är tillfredsställande uppfyllt; examenskravet i helhet blir tillfredsställande uppfyllt.

Vissa krav kan ställas på kompletterande studier. Detta får dock endast avse sådan komplettering som är av avgörande betydelse för fortsatta studier eller för examenskravet som helhet.

(...) En fråga som också kunde diskuteras i detta sammanhang är betygsskalorna vid de olika universiteten inom nätverket."

8. Forholdet til ERASMUS-programmet.

Man berørte kort forholdet til EF's program for blandt andet studenterudveksling. Netværket satser på at udvide samarbejdet, men der herskede nogen usikkerhed om proceduren, hvorfor de første kontakter til europæiske universiteter forventes at blive etableret mellem to universiteter. Men der er stor interesse for et fælles samarbejde.

9. Andre emner.

Det besluttedes at søge NORDPLUS samlet ved fristen 1. marts 1992. Naturligvis var alle frit stillede såfremt hjeminstituttet havde indvendinger herimod.

Man talte tillige om mulighederne for forskningssamarbejde og understregede endnu engang vigtigheden af information og kommunikation.

10. Evt.

Punkte eventuelt blev henlagt til et aftenarrangement. Her gennemgik repræsentanter for de forskellige lande deres studieordninger, rejste detailproblemer. Den erfaringsudveksling, dette punkt resulterede i, var efter referentens mening til stor gavn for samarbejdet.

Sluttelig takkede Jens Cramer deltagerne for konferencen og nævnte, at han vil undersøge mulighederne for at de nationale koordinators mødes i september 1992, og at der snarest igen etableres en netværkskonference.